

203 יום א' כ"ט תמוז, ער"ח מנחם-אב, ה'תשי"ז
ב. בענין האבילות — כותב הרמב"ם: "יפחד וירדאג ויפשפש במעשיו ויחזור בתשובה".

— ישנם כאלה שאינם יודעים דברי הרמב"ם הג"ל, ורחמנות עליהם (יעם אזי ארזף ז"י א' רחמנות"). —
וכמהשך להאמור לעיל ע"ד "המיקל באבל" — יש להדגיש שאין זה שייך לענין התשובה (שכבאבילות), שכן, בנוגע לענין התשובה, הרי אדרבה, צריכים להחמיר!

בענין התשובה ישנם שתי דוגות: תשובה תמאה ותשובה עילאה.

יש איפוא להחמיר — שלא להסתפק בתשובה תמאה, אלא שתה"י גם תשובה עילאה:

[כשהרי"ג ש"י העיר שכדי לבוא לתשובה עילאה יש צורך במהלך רב — חזר כ"ק אדמו"ר שליט"א ואמר:]
כשישנה אפשרות לענין של דילוג ומרוצה ("שפרנגניגן און לויפן") — למה להסתפק בהלכה בלבד? ...!

אדמו"ר הזקן מכא"מ שיש תשובה תמאה ותשובה עילאה, וכיזן שצריכים לבחור ביניהם, לשם מה לבחור בתשובה תמאה כשיכולים לבחור בתשובה עילאה? ...!

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א): ידעו! פתגם גדולי ישראל "א קרעכטן פון א אידן איז תשובה", וכ"ק מור"ח אדמו"ר ז"ל מוסיף בשם אדמו"ר מהר"ש — שזוהי תשובה עילאה! *

ג. ככלל, מקובל אצל בנינו בנוגע לענין הפטירה, שאין זה אלא שהנפטר נמצא בדיטא עליונה יותר, כמו בית ועלי ("עם איד מערניט ווי מיט א שטאק העכער").

ויחידה מזה — אמרו חז"ל: "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים", ונמצא, שהשינוי אינו אלא בההצטרפות, אבל בהפנימיות אין שינוי. ולהעיר גם מהמבואר בתניא, בנוגע לענין היראה — ש"במלך בשר דום עקור היראה היא מפנימיותו וחיותו ולא מנפר" ("שהרי כשישך

9) הל' אבל ספי"ג.
10) תניא אגדה"ת פ"ד ואילן.
11) ראה גם ת"מ ח"ט ע"י 122.
12) ראה אג"ק של ח"ג ס"ע תמנא (נפתק ב"היום יום" ג תמוז).
13) תענית ה', ב.
14) פמ"ב (סא, רע"א).

בס"ד. יום א' כ"ט תמוז, ער"ח מנחם-אב, ה'תשי"ז.
— בעת נחתם אבלים אצל משפחת גארדאן שיחזקו* —

א. [הרי"ג ש"י אמר שראה בספרו של הרד"צ ממונקאטש שה"י מקפיד שלא ללך האבל אחר שבעת ימי האבילות כבגד שנראה כו רקרעיהו. ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:]
ישנו פס"ד בתורה ש"הלכה כדברי המיקל באבל², ובהתאם לכך נוהגים להקל בעניני אבילות.

ועד כדי כך שגם בנוגע להנחת תפילין שאיחא בשור"ע ש"אבל כיום ראשון אסור להניח תפילין" — מנהגנו שמניחיהם תפילין גם כיום הראשון (בלא ברכה)³.

— כשברקתי אצל האדמו"ר מסאטמאר ליניחוסם אבלימ⁴, אמרתי, שמנהגנו להניח תפילין גם כיום הראשון, ותמה על זה, כיון שמפורש בשור"ע להיפך.

ולהעיר, שגם במעבר יבק' מוכא שיש "שאינן מונעים עצמם מתפילין לא כיום א' של אבלות וכן בת"ב".
הנהגה זו — להקל בעניני אבלות — ראוהי אצל כ"ק מור"ח אדמו"ר בשנת האבילות על הסתלקות אמו הרבנית הצדקנית⁵. והחידוש הוא שאף שה"י בן יחיד, וכל הענינים היו מוטלים עליו בלבד, מ"מ, היחה הנהגתו לקולא.

ויש להוסיף, שכיון שהקולא בעניני אבילות היא ע"פ פס"ד התורה, ה"י קולא לא רק בנוגע להנהגת האבלים בעולם דלמטה, אלא הקולא היא גם בנוגע לנשמת הנפטר למעלה (להקל בדינו וכו').

1) דרכי חיים ושלום ריש הל' שמחות
2) עירובין מו, סע"א, וש"ג.
3) ראה גם ת"מ ח"ט ע"י 75, וש"ג.
4) אור"ח סל"ח ס"ה.
5) אחר פטירת מרת ישא ע"ה, אשת
6) ראה ת"מ ח"ט ע"י 144 ואילן.
7) מאמר שפת אמת ספ"ד (תובא בדרכי חסד ע' רלט).
8) ראה "רישומות" הג"ל ע' 3 ואילן.
9) אות תקפא).
10) יונתן גארדאן, נכאי
11) דיליבאווייטש שבליובאוויטש. —
12) נפטרת כ"ה תמוז תשי"ז.

בס"ד. ש"פ עקב, כ"ף מנחם-אב, ה'תשי"ז

(הנחה בלתי מוגדר)

ויעצן וייעצך ויאכילך את המן אשר לא ידעת ולא ידעך אבותיך. ואיתא במדרש², בני תורעמנין הן, אדם הראשון, אחר כל השבח שעשיתי עמו (לעשות לו עזר, שנאמר³ אעשה לו עזר כנגדו), הוא מתרעם לפני ואומר האשה אשר נתתה עמדי⁴. אף יעקב כן, אני עוסק להמליך את בנו במצרים (שנאמר⁵ ויוסף הוא השליט), והוא מתרעם ואומר נסורה דרכי מהו⁶. ואף בניו כן, אני עוסק לכוך להם לחם קל כר', והן מתרעמין לפני ואומרים ונפשנו קצה בלחם הקלוקל⁷. אף ציון כן היא, ותאמר ציון עזבני הוי' ואד' שכחני⁸. והנה, מדברי המדרש שמדמה הענין דותאמר ציון עזבני הוי' ואד' שכחני לשאר הענינים שחשיב לפניו, מוכן, שגם הענין דעזבני הוי' ואד' שכחני הוא באמת ענין של טובה, כשאר הענינים שחשיב שם שהם לטובה, וכמו כמין שהקב"ה נתן להם לחם קל כר', אלא שהם התרעמו ואמרו ונפשנו קצה בלחם הקלוקל, וכמו"כ הוא גם כענין ותאמר ציון עזבני הוי' ואד' שכחני, שעזיבה ושכחה זו שהיא לשעה קלה, יש בה מעלה גדולה, ועל זה היא הטענה והתביעה מלמעלה שישוראל תורעמנין הן, שאינם ועל זה היא הטענה ושכחה זו יש בה מעלה. ויובן ע"פ תופסים פנימיות הענין, שעזיבה ושכחה זו אינה עוסקת להעביר את המלכות מ"ש בילקוטי אף ציון כך עשה לי, אני עוסק עמה להעביר את המלכות מן העולם, ולא כבר העברתי בכל מדי ויון (בתמי'), עתיד אני להעביר מלכות הרכיעית, והיא מתרעמת לפני ואומר עזבני הוי' ואד' שכחני. והיינו, שהכוונה בענין גלות האחרון היא כרי להעביר מלכות הרכיעית, וזוהי הטובה שבעזיבה ושכחה זו.

ב) ולדבין זה, וגם להבין כפל הלשון דעזיבה ושכחה, דלכאורה היינו הן, וכדאיתא במסכת ברכות⁹ היינו עזובה היינו

6 ישעי' מ, כו.

7 חזקת כא, ה.

8 ישעי' מט, יד — הפסרת ש"פ עקב.

9 שבתערה 2.

10 ל. ב. וראה רש"א בעין יעקב

שם. מהרש"א, שם.

1) פרשתו ח, ג.

2) איכ"ר עה"פ ג, לט. וראה גם ל"ש

3) בראשית ב, יח.

4) שם ג, יב.

5) מקץ מב, ו.

6) שם. מהרש"א, שם.

יום א' כ"ט תמוז, ער"ה מנחם-אב, ה'תשי"ז

204

אין שום יראה ממנו¹), אף ש"פנימיותו וחיותו אין נראה לעיני כשר². ומזה מוכן גם בנדר"ד, שהעיקר הוא שבהפנימיות אין שינוי.

ובאמור, ענין זה תלוי בכך ש"זרעו בחיים", שהולכים בדרך הישר, ועי"ז גורמים נחת-דודח כר'.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:) תזכר לרוב נחת מהילדים לאורך ימים ושנים טובות.